

Yatırım Vekâletinde Ücretin Belirlenme Şekilleri

İbrahim Halil İlgi | 0000-0001-7775-9486 | ibrahimilgi@gantep.edu.tr
Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye

Öz

İslâm hukukunda ticari akitlerde, akdin sahih olabilmesi için ürünün niteliği, bedeli, ödeme şekli ve zamanı gibi bilgiler bir nizaya sebebiyet vermeyecek şekilde net olarak belirlenmiş olmalıdır. Bu genel esas, yatırım vekâleti için de geçerlidir. Yatırım veklâleti, mal varlığı olan bir kimsenin, kurumsal veya bireysel bir işletmeciye (banka veya şahıs) sermayesini vererek, onu malını ticari işlemlerde kullanması için vekil tayin etmesidir. Vekil, işletmek üzere aldığı bu sermayeyi belirli projelerin finansmanında kullanarak, elde edilen kârı ve zararı sermaye sahibine yansıtmaktadır. Vekil, sermaye sahibinden aldığı mala ortak olmadığı için, bu işlem bir kâr-zarar ortaklığı şeklinde anlaşılmamalıdır. Yatırım vekâletinde vekîl, klasik fıkıh doktrinindeki vekâlet sözleşmesine dair hüküm ve şartlara tabidir. Bu durumda ne elde edilen gelirden bir payı olacak, ne de kasıtlı bir taksiri olmadığı sürece oluşacak zararı tazminle yükümlü olacaktır. Makalede yatırım vekâletinde vekile ödenen ücretin fikhî açıdan nasıl belirlenebileceği şu beş ödeme yöntemi üzerinden tartışılmaktadır 1- Ücret-i misil, 2- Belirli maktu bir ücret olarak, 3-Sermayenin belli bir oranı, 4- Karın belli bir oranı, 5- Belli bir kar oranının üstünde elde edilen miktar.

Anahtar Kelimeler: İslâm Hukuku, Yatırım Vekâleti, Ücretin Belirlenmesi, AAOIFI, İslamî Finans.

Atf Bilgisi İlgi, İbrahim Halil. “Yatırım Vekâletinde Ücretin Belirlenme Şekilleri”. Akademik Analiz 3 (Ekim 2024), 22-38.

Geliş Tarihi	08/05/2024
Kabul Tarihi	15/10/2024
Yayın Tarihi	31/10/2024
Makale Türü	Araştırma Makalesi
Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. Makale, 2024 yılında Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne sunulacak olan “Yatırım Vekâleti Sözleşmesi ve Katılım Bankalarındaki Uygulaması” isimli Doktora tezinden üretilmiştir.
Etik Beyan	
Benzerlik Taraması	Yapıldı – Turnitin
Etik Bildirim	akademikanalizdergisi@gmail.com
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Telif Hakkı & Lisans	Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Determination of the Fee in Investment Agency

İbrahim Halil İlgi | 0000-0001-7775-9486 | ibrahimilgi@gantep.edu.tr
PhD Student, Marmara University Institute of Social Sciences, İstanbul, Türkiye

Abstract

An investment proxy is a financial instrument whereby an investor transfers ownership of assets to an operator, who may be a bank or an individual, and authorises them to utilise the capital in commercial transactions. The agent utilises the capital in the financing of specific projects and subsequently transfers the resulting profit and loss to the owner of the capital. It is important to note that this transaction should not be interpreted as a profit-loss partnership, as the agent is not a partner in the property received from the capital owner. This article presents an analysis of the methods used to determine remuneration in investment agency agreements. The study is comprised of an introduction and two principal chapters. The initial section of this article examines the concepts associated with power of attorney. The information presented here is crucial for establishing the parameters of the subject matter. Indeed, the subject of fee determination is also addressed from a variety of perspectives in classical works. The second main heading addresses the primary issue addressed in the article. The determination of fees for investment mandates is examined in detail in four subheadings.

The concept of *ijāra* also plays an important role in the context of investment proxies. Indeed, the status of some investment proxy transactions within Islamic law is defined as that of a contract of *ijāra*. In the dictionary, *ijāra* is defined as 'what is given in return for work, the reward for the work' and is also used in the sense of 'lease'. In the Islamic law of obligations, it is defined as 'a contract that deals with the assignment of the benefit in return for a fee, which corresponds to lease, labour and partially *istisnā'* contracts today'.

Another term from the field of jurisprudence that is pertinent to the concept of an investment proxy is "*jouala*." The term *jouala* is derived from the Arabic root 'c-a-l', which signifies the act of making or doing. In the context of jurisprudence, the term is defined as "a term used in the sense of promising a wage, promising a reward, promised wage and reward in return for work to be done."

The significance of the concepts of *al-ijāra* and *al-ijāra* in the context of investment proxies becomes evident when the proxy transaction is accepted as an *al-ijāra* contract or an *al-ijāra* contract in certain instances.

It is evident that the *Mālikīs* are the sect that provides the clearest and most detailed analysis of the relationship between proxy and wage in classical *fiqh* works. Although the *Hanafis*, *Shāfi'īs* and *Hanbalīs* included this relationship, they did not examine the issue under the title of proxy. Rather, they dealt with it together with related issues such as *ijāra* and *jāla*.

Contemporary jurists analyse the issue of proxy in detail under a special heading. Indeed, in today's banking practices, investment proxy transactions require the proxy to be performed for a fee.

In the context of contemporary practice, it can be asserted that the investment advisory services provided by banks are classified as paid proxy transactions. In accordance with Islamic law, it is permissible for the investment advisor, who is appointed as a proxy, to receive remuneration for their services.

The remuneration of the investment advisor may be calculated as a fixed sum, a percentage of the capital, a percentage of the profit, the amount obtained above a specified profit rate, or a fixed amount obtained above a certain profit. Furthermore, in the event of a dispute arising from the contract, the fee may be offset against the remuneration owed. It can thus be concluded that the fee for investment proxy is legitimised by the concepts of proxy, *ijāra*, *jāla* and grant as outlined in classical *fiqh* sources.

Keywords: Islamic Law, Investment Agency, Determination of Fee, AAOIFI, Islamic Finance.

Citation	İlgi, İbrahim Halil. "Determination of the Fee in Investment Agency". Academic Analysis 3 (October 2024), 22-38.
Date of Submission	08/05/2024
Date of Acceptance	15/10/2024
Date of Publication	31/10/2024
Article Type	Research Article
Peer-Review	Double anonymized- Two External It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.
Ethical Statement	The article is based on the Master's thesis titled 'Investment Power of Attorney Agreement and its Application in Participation Banks' submitted to Marmara University, Institute of Social Sciences in 2024.
Plagiarism Checks	Yes- Turnitin
Conflicts of Interest	akademikanalizdergisi@gmail.com
Complaints	The author(s) has no conflict of interest to declare.
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Copyright & License	Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0

Giriş

Bir kimsenin sermayesini işletmek üzere gerçek veya tüzel bir kişiyi kendi adına yetkilendirmesiyle gerçekleşen yatırım vekâleti işleminde, sermaye sahibine müvekkil; sermayeyi değerlendirmesi için yetki verilen tarafa vekil denilmektedir. Vekil işletmek üzere aldığı sermayeyi belirli projelerin finansmanında kullanmakta, elde edilen kârı ve zararı sermaye sahibine yansıtmaktadır. Günümüzde katılım bankalarının daha çok likidite yönetiminde kullandıkları bu uygulama, yönetmeliklerde yapılan değişikliklerle fon toplamada ve fon kullandırmada da öne çıkan finansal bir ürün olmaya başlamıştır. Bu uygulamada herhangi bir getiri garantisi bulunmayıp yapılan işlemlerde tahmini getiri/kazanç üzerinden anlaşmaya varılmaktadır.¹ Yatırım vekâleti işlemleri, teoride klasik fıkıh doktrinindeki vekâleti sözleşmesine dair hükümler ve şartlar esas alınarak yapılmaktadır.

Gerek ülkemizin gerekse diğer ülkelerin İslami finans piyasalarında rağbet gören bu uygulamanın şerî esaslarını ortaya koymak üzere İslami Finans Kuruluşları Muhasebe ve Denetleme Kurumunun (AAOIFI)² Fıkıh Kurulu tarafından 46 numaralı faizsiz finansman standardı yayımlanarak bu yatırım modelinin ilkeleri belirlenmiştir.³

Yatırım vekâleti, güncel fikhî meselelerden olduğundan bu konu üzerinde çalışmalara son dönemlerde başlandığı söylenebilir. Bununla birlikte klasik kaynaklarda vekâlet ve icâre başlıkları altında konuyla ilgili bilgilerin bulunduğu belirtilmelidir. İslâm hukuku açısından “Yatırım Vekâleti” konusu üzerinde henüz tamamlanmış bir tez çalışması tespit edilmemiştir. Konuyla alakalı yapılmış çalışmaların makale ve tebliğ düzeyinde olduğu görülmektedir. İlgili çalışmalarda “Yatırım Araçlarının Fikhî Niteliği”⁴, “Katılım Bankacılığında Kullanılan Yatırım Vekâleti Hesaplarının Fikhi ve İktisadi Tahlili”⁵, “Fon Toplama Yöntemi Olarak Yatırım Vekâleti ve Türkiye Uygulaması”⁶ konuları ele

¹ Komisyon, *Türkiye’de Katılım Bankacılığı El Kitabı* (İstanbul: TKBB Yayınları, 2021), 12-13.

² 1991 yılında, İslami finans sektörüne yönelik şer’i prensipler, muhasebe, denetim, etik normlar ve kurumsal yönetim ilkelerine uygun standartlar geliştirmek amacıyla Bahreyn’de “İslami Finansal Kuruluşlar için Muhasebe ve Denetim Organizasyonu” (AAOIFI) adı altında bir kurum kurulmuştur. Bu organizasyon, ilk yönergelerini 1993 yılında yayımlamış olup, bugüne dek toplamda; 56 şer’i, 26 muhasebe, 5 denetim, 7 yönetim ve 2 etik olmak üzere 94 standart hazırlamıştır. Bu standartlar, 45 ülkede, merkez bankaları dahil olmak üzere çeşitli finans kuruluşlarında, muhasebe ve denetim şirketlerinde kullanılmaktadır. Söz konusu standartların uygulanışı, bazı ülkelerde zorunlu tutulurken, diğerlerinde ise tavsiye niteliğinde veya isteğe bağlı olarak kabul edilmektedir. bkz. Faruk Ağkan, “AAOIFI Standartları ve Türkiye Katılım Bankalarında Uygulanabilirliği”, *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 6/2 (11 Nisan 2018), 240.

³ Heyet, *el-Meâyirü’ş-şer’iyye: en-nassü’l-kamil li’l-meayiri’ş-şer’iyye : (AAOIFI)* (Mename : Dârü’l-meymân, 2017), 1142-1154.

⁴ İsmail Halitoğlu, “Yatırım Araçlarının Fikhi Niteliği”, *Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5/8 (15 Haziran 2018), 139-163.

⁵ Mücahit Özdemir - Nazan Kapıcı, “Katılım Bankacılığında Kullanılan Yatırım Vekâleti Hesaplarının Fikhi ve İktisadi Tahlili”, *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 22/42 (15 Aralık 2020), 343-372.

⁶ Muhammet Kürşat Öztürk - İbrahim Güran Yumuşak, “Fon Toplama Yöntemi Olarak Yatırım Vekâleti Ve Türkiye Uygulaması”, *İslam Ekonomisi ve Finansı Dergisi (İEFD)* 6/1 (Haziran 2020), 1-23.

alınmıştır. Yatırım vekâletinde ücretin belirlenme şekillerinin inceleniyor olması bu makaleyi özgün kılmaktadır.

Makale bir giriş ve iki ana başlıktan oluşmaktadır. Birinci ana başlıkta vekâletle ilgili kavramlar incelenmiştir. Burada yer alan bilgiler konunun çerçevesini belirlemek açısından önemlidir. Nitekim ücret belirlemeyle alakalı hususlar klasik eserlerde farklı kavramlar altında da incelenmektedir. İkinci ana başlıkta ise makalenin temel problemi ele alınmıştır. “Yatırım vekâletinde ücretin belirlenme şekilleri” dört alt başlık altında tartışılmıştır.

1. İlgili Kavramlar

Yatırım kavramı, Türkçede iki ayrı tip yatırımı ifade etmektedir. Birincisi bina, makine-teçhizat, tesisler, yollar, limanlar gibi sabit sermaye mallarına yapılan yatırımlardır. Bu tip yatırımlar sabit sermaye yatırımlarıdır ve İngilizcede *capital budgeting* (sermaye bütçelemesi) olarak ifade edilmektedir. Firma makine teçhizat ve bina gibi yatırım projelerini kendi içerisinde gerçekleştirir. İkincisi ise, pay senetleri, tahvil, sukuk, gelir senetleri gibi menkul değerler üzerine yapılan yatırımlardır. İngilizcede bu yatırımlar *investment* (menkul değer yatırımı) olarak isimlendirilmektedir. İslami finansmanda firma, helal kazanç eksenli hareket etmek zorunda olduğu için dinen sakıncalı alanlara ve faiz yönlü enstrümanlara yatırım yapamaz.⁷

Arapçada ise yatırım kavramı “istismar” lafzıyla ifade edilmektedir. Etimolojik açıdan incelendiğinde, “semere” kökünden türetilen ve kelime manası olarak menfaat talebini ifade eden “istismâr” terimi, “simêr”, “sümür” ve “esmêr” kalıplarıyla çoğul yapılır.⁸ Bu terim, paranın artmasını ve çoğalmasını, yani menfaat elde etme talebini ifade etmektedir. İslam hukukundaki kullanımı bağlamında ise, şer’i açıdan mubah olan yöntemlerle paradan menfaat elde etme anlamına gelmektedir.⁹ Halitoğlu’nun tespitine göre, İslam hukukçuları tarafından “istismâr” kelimesi şer’î istlah içinde kullanılmamıştır.¹⁰ Bunun yerine aynı kökten türeyen “tesmîr” (تسمير) kelimesinin tercih edilmiştir. Ayrıca “t-c-r” (تجر), “n-m-y” (نما), ve “ğ-l-l” (استغلال) köklerinden türeyen kelimelerin fıkıh ve hadis kaynaklarında yatırım anlamında kullanıldığı görülmektedir.

⁷ Osman Okka - Hasan Kazak, *İslami Finansal Yönetim Sistem ve Uygulama (Konvansiyonel Finansla Mukayeseli)* (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2021), 23.

⁸ Muhammed İbn Manzur, *Lisanü’l-Arab* (Beyrut : Müessesetü’r-Risâle, 1987), 4/106-108; Halitoğlu, “Yatırım Araçlarının Fikhi Niteliği”, 143-144.

⁹ Ali Ahmed Sâilûs, *el-İktisadü’l-İslâmî ve’l-kazâyâ’l-fıkhiyyeti’l-muasıra* (Doha: Dârü’s-Sekâfe, 1996), 1/283.

¹⁰ Halitoğlu, “Yatırım Araçlarının Fikhi Niteliği”, 143.

Tesmîr, daha önce anlamı verilen istismâr kelimesiyle aynı kökten tef'îl bâbında bir kelimedir. Lugavî anlam olarak “bir şeyin meyvesinin ortaya çıkması” anlamına gelmektedir. Fikhî olarak ticaretin meyvesi olan gelirin elde edilebilmesiyle alakalı olarak kullanılmıştır. Bu bağlamda İbn Rüşd, bir çocuğun rüşd yaşının gelmesiyle ilgili bilgi verirken, İmam Malik'e atfen şunları kaydeder: “Rüşd, maldan gelir elde edebilmek (tesmîr) ve doğru kullanabilmektir. (islâh)”¹¹ Bu durumda İmâm Mâlik'e göre bir çocuğun rüşd yaşına gelmesi, malı üzerinde doğru tasarruflarda bulunabilmesi, onu koruyabilmesi ve mantıklı yatırımlarda kullanabilmesiyle anlaşılmaktadır.

“T-c-r” kökünden türeyen itticâr, ticaret yapma anlamına gelmektedir. Ticaret yapmak için yapılan yatırımlar ilk dönem kaynaklarda fiil kalıbıyla sıkça yer almıştır. Bu kelime Hz. Peygamber (s.a.v) tarafından da kullanılmış ve birçok hadis rivâyetine yansımıştır.¹²

Artma anlamına gelen “n-m-y” kökünden türeyen “istinmâ” ve “tenmiye” kelimelerinin de fukaha arasında sıklıkla kullanıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca bu iki kelimenin fikhî bir kavrama dönüştüğü kaydedilmelidir.¹³

Yatırım kelimesinin günümüz Türkçesinde mezkûr bütün sözcükler için çatı bir anlam ifade ettiği söylenebilir. Finansal terim olarak “birikimlerin gelir sağlamak amacıyla kalıcı biçimde kullanılması”¹⁴ şeklinde tanımlanmaktadır. Netice olarak yatırımı, sermayenin doğru bir şekilde yönlendirilmesi, paranın ekonomik ihtiyaçlara uygun bir biçimde yönetilmesi şeklinde de açıklanabilir.

İslâm hukukunda vekâlet müstakil bir konu olarak incelenen önemli fikhî terimlerdenidir. İcâre ve cuâlenin de vekâlet konusuyla yakın ilişkisi bulunmaktadır.

Vekâlet sözcüğü etimolojik açıdan Arapça olup v-k-l (وكل) kökünden türemiş bir isimdir. Sözlükte “birine güvenmek, bir işi güvenilir birine bırakmak” anlamına gelmektedir.¹⁵ Vekîl ve tevekkül bu kökten türemiş kelimelerdir. Faîl (فعليل) kalıbında olan vekîl (وكيل) kelimesi, mef'ûl anlamında kullanılmaktadır.¹⁶ Bu durumda vekîl bir işi üstlenmeyi ifade etmektedir. Aynı zamanda Allah Teâlâ'nın bir ismi olan el-Vekîl her türlü işin kendisine havale edildiği zât, kullarının rızkını üstlenen

¹¹ Ebû'l-Velid Muhammed b. Ahmed b. Muhammed Kurtubi İbn Rüşd, *Bidâyetü'l-müctehid ve nihayetü'l-muktesid* (Kahire : Dâru'l-hadîs, 2004), 4/64.

¹² Buharî, Buyû', 8

¹³ Ebû Bekr Alaeddin Ebû Bekr b. Mes'ud b Ahmed el-Hanefi Kasani, *Bedaiü's-sanai' fi tertibi's-ş-şerai'*, thk. Ali Muhammed Muavvaz - Adil Ahmed Abdülmevcud (Beyrut : Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1982), 6/58.

¹⁴ Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü, *Yatırımcı Sözlüğü* (Ankara: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü, 2020), 48.

¹⁵ Ebû't-Tahir Mecdüddin Muhammed b Yakub b Muhammed Firuzabadi, *el-Kamusü'l-muhit* (Beyrut : Müessesetü'r-Risâle, 1986), “vkl”, 1069.

¹⁶ İbn Manzur, *Lisanü'l-Arab*, 11/734.

onlara kefil olan ilah olarak¹⁷ açıklanmaktadır.¹⁸ Tevekkül ise yine kelimenin kök anlamıyla uyumlu olarak “birinin işini üstüne alma, birine güvence verme; birine işini havale etme, ona güvenme” mânasına gelmektedir.¹⁹ Kaynaklarda vekâlet kelimesinin sözlük anlamı ile ilgili “muhafaza etmek” (hıfz) ve “bir işi bir başkasına bırakmak” “(tefvîz) olmak üzere iki manasının öne çıktığı görülmektedir.²⁰ Kuran-ı Kerim’deki bazı ayetlerde de vekil kelimesi hıfz anlamında kullanıldığı gibi tefvîz anlamında da kullanılmıştır.

Örnek olarak “*De ki: Ben size vekil(koruyucu) değilim.*”²¹, “*Ben sizin üzerinize vekil değilim.*”²², “*Sen onların üzerine vekil değilsin.*”²³ âyetlerinde vekil kelimesi hıfz anlamında kullanılmıştır. “*Göklerde ve yerde ne varsa hepsi O’nundur. Güvenmek ve dayanmak için vekil olarak Allah yeter.*”²⁴ “*Göklerde ve yerde ne varsa Allah’ındır. Allah vekil olarak güvenmek için yeter.*”²⁵ “*Doğu ve batının rabbi odur, O’ndan başka ilah yoktur. Öyleyse O’nu vekil edin.*”²⁶ âyetlerinde ise tefvîzin bir sonucu olarak güvenmek ve bir şeye itimad edip dayanmak anlamında kullanılmıştır.

Bu iki anlam vekâletin terimsel manasına da yansımıştır. Nitekim kişi malı konusunda bir başkasına vekâlet verdiğinde o malın hem tasarrufunu hem de muhafazasını ona teslim ve tefvîz etmektedir. Bu sebeple bir kimse diğerine “seni malımda vekil kıldım” der ve tasarruf edebilmesi ile ilgili bir şey belirtmezse Hanefi mezhebine göre bu kişi sadece muhafaza konusunda vekil olup herhangi bir tasarrufta bulunma yetkisine sahip değildir.²⁷

Terim olarak vekâlet, kişinin hukuken bizzat yapabildiği bir işi kendisi hayatta iken yapması için başkasına karşılıklı rıza ile havale etmesini ifade eden bir akittir.²⁸

Bu tanımda “kişinin hukuken bizzat yapabildiği” ifadesi ile yapmaya yetkili bulunduğu işler kastedilmiştir. Özellikle hukuken kaydı bunu vurgulamaktadır. Nitekim kişi yapmaya yetkili ve ehil

¹⁷ İbn Manzur, *Lisanü’l-Arab*, 11/734-735.

¹⁸ Ebû Hamid Huccetülislam Muhammed b Muhammed el-Gazzali, *El-maksadü’l-esna fî şerhi esmaillahi’l-hüsna* (Beyrut : Dârü’l-Kütübi’l-İlmiyye) (Erişim 04 Ağustos 2022), 129.

¹⁹ Mustafa Çağrı, “Tevekkül”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2012); Heyet, *el-Mevsû’atü’l-fıkhıyyetü’l-Kuveytiyye* (Kuveyt : Vizaretü’l-Evkaf ve’s-Şuuni’l-İslâmiyye, 1983), 5.

²⁰ Vehbe Zuhayli, *el-Fikhü’l-İslâmî ve edilletuhu* (Dımaşk : Dârü’l-Fıkr, 1985), 5/71; Ebû Hâfıs Ömer b. Muhammed Ebû Hâfıs Ömer en-Nesefî, *Ṭalebetu’t-Ṭalebe fî’l-İşlâhâti’l-Fıkhıyye* (Amman: Dârü’n-Nefâ’is, 1995), 285.

²¹ el-En’âm 6/66.

²² Yûnus 10/108.

²³ ez-Zümer 39/41.

²⁴ en-Nisâ 4/171.

²⁵ en-Nisâ 4/132.

²⁶ el-Müzzemmil 73/9.

²⁷ Hoca Emin Efendizâde Ali Haydar Efendi, *Dürerü’l-Hükkam Şerhu Mecelleti’l-Ahkam* (Ankara : Diyanet İşleri Başkanlığı, 2016), 3/524; Kasani, *Bedaiü’s-sanai’ fî tertibi’s-şerai’*, 6/19.

²⁸ Zuhayli, *el-Fikhü’l-İslâmî ve edilletuhu*, 4/150; Bilal Aybakan, “Vekâlet”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2013), 43/1.

olduğu bir işin yapılması hususunda vekâlet verebilir. Hukuken yetkili ve ehil olmadığı iş ile ilgili vekâlet veremez. Örneğin kişi kendisine ait bir malı başkasına satmaya yetkilidir ve gerekli şartları taşıyorsa hukuken bu konuda ehliyet sahibidir. Dolayısıyla o malın satılması konusunda bir başkasına vekâlet verebilir. Kişinin hasta olması veya örneğin satış yapamaması vekâlet vermesine engel değildir. Tanımda zikredilen “hayatta iken” ifadesi ise vekâleti, vesâyetten ayırmak için zikredilmiştir. Çünkü vesâyet kişinin ölümünden sonra yapılması üzere işin başkasına havale edilmesidir. Vekâlet ise işi hayatta iken yapılmak üzere başkasına havale etmektir. “Karşılıklı rıza ile” ifadesi ise vekâletin bir sözleşme olduğunu ve iki tarafın rızası olmadıkça gerçeklemleneceğini belirtmektedir.²⁹

Vekâletle ilgili vekil, müvekkelün bihi ve müvekkil olmak üzere üç kavram daha bulunmaktadır. Kendisine iş tevdi edilen tarafa vekîl, tevdi edilen işe müvekkelün-bih, işin sahibine müvekkil, vekil kılmaya tevkîl denir.³⁰

Bazı kaynaklarda kişinin sahip olduğu malda tasarrufta bulunup onu geliştirmesi üzere bir başkasına tasarruf yetkisinin devretmesi³¹ şeklinde de tarif edilen vekâlet akdi, klasik fıkıh literatüründe ayrıntılı olarak ele alınmış müstakil bir konudur. Modern iktisadi sistem içerisinde kullanıldığı şekliyle vekâlet ise bazı eleştirilere ve tartışmalara konu olmuştur. Bu eleştirilerin ortaya çıkmasında birden çok akdin belirli maksatlarla birbirine bağlanması ve peş peşe gelmesi sonucu vekâlet akdinin modern iktisat içinde yeni bir anlam ve boyut kazanması ayrıca İslami bankaların kendi sorumluluk ve çalışma yüklerini azaltmak için vekâlet akdine çokça başvurmaları etkili olmuştur. Vekâlet akdi işlemin şekli bir hale dönüştürülerek tarafların sorumluluklarından sıyrılmasında bir araç olarak kullanılabilir. Dolayısıyla bu akdi asıl fonksiyon ve hedeflerinden saptırmadan ve katılım bankacılığı işlemlerinin şekillenmesine bir araç yapmadan kullanmak gerekmektedir.³²

Yatırım ve vekâlet kavramları genel anlamları itibariyle ilk İslâmî kaynaklarda kendisine yer bulsa da “yatırım vekâleti” bankacılık sistemleri geliştikten sonra ortaya çıkmış yeni bir kavramdır. Dolayısıyla klasik eserlerde bu kavrama yönelik bir tanım bulunmamaktadır. Modern bankacılık sisteminde uluslararası kapsamda likidite ihtiyacını karşılamak için kullanılmaya başlayan kavram, İslâm dünyasında 2000’li yıllardan sonra tartışılmaya başlamıştır. AAOIFI 2008 yılında yatırım vekâleti ile

²⁹ Zuhayli, *el-Fıkhü'l-İslâmî ve edilletuhu*, 4/151; Orhan Çeker, *Fıkıh Dersleri* (Konya : Ensar Yayıncılık, 2005), 178-180.

³⁰ Aybakan, “Vekâlet”, 43/1.

³¹ Ebû Bekr Şemsüleimme Muhammed b. Ahmed b. Sehl es-Serahsî, *el-Mebsût*, thk. Hâfîl Muhyiddîn el Meyyis (Beirut: Dâru'l-Marife, 1993), 19/2.

³² İsmail Cebeci, *Finansal Bir Araç Olarak Sukuk* (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2012), 131.

İlgili 46 nolu standardı yayımlamıştır. Burada yatırım vekâleti şu şekilde tanımlanmıştır: “Kişinin sermayesini işletip değerlendirmesi için ücretli veya ücretsiz olarak bir başkasını yetkilendirmesidir.”³³

Çağdaş ulemadan İslami finans ve bankacılık alanında çalışmalarıyla tanınan Abdüsettar Ebû Ğudde klasik İslâmî şirketleri de baz alarak yatırım vekâletini “sermayenin geliştirilip değerlendirilmesi için şirket veya mudarebenin dışında gerçekleştirilen bir sözleşme”³⁴ şeklinde tanımlamıştır. Yine İslami bankacılık üzerine çalışmaları olan el-Hudayrî, “Kişinin malum ve caiz olan bir yatırım tasarrufunda sahip olduğu nitelikler ve tecrübeleri sebebiyle sermayeyi muhafaza edip artırması için kendi yerine bankayı ikame etmesi suretiyle bankanın yatırımcı kişinin rolünü üstlenmesi” biçiminde bir tanım geliştirmiştir.³⁵ Dûserî'ye göre ise yatırım vekâleti “tasarrufa ehliyetli kişinin malını ücretli veya ücretsiz olarak meşru olan alanlarda değerlendirmek üzere kendisi gibi tasarruf ehliyetine sahip birine temsil yetkisi vermesi”³⁶ anlamına gelmektedir.

Tanımlarda ifade farklılıkları bulunsa da yatırım vekâletinde kişinin sahip olduğu sermayeyi değerlendirmek amacıyla bir başkasını kendi adına işlem yürütmesi için vekil kıldığı hususu ortak noktadır.

Yatırım vekâletinde icâre kavramının da önemli bir yeri bulunmaktadır. Nitekim bazı yatırım vekâleti işlemlerinin İslâm Hukukundaki yeri icâre akdi olarak tespit edilmiştir. İcâre sözlükte “iş karşılığı verilen şey, amelin ivazı” olarak açıklanmakta aynı zamanda “kiralama” anlamında kullanılmaktadır.³⁷ İslâm borçlar hukukunda ise “menfaatin ücret karşılığında temlik edilmesini konu alan, günümüzde kira, iş ve kısmen de istisnâ' akdine tekabül eden akid” olarak tarif edilmektedir.³⁸

Yatırım vekâletiyle ilişkili olan bir diğer fıkıh terimi ise “cuâle”dir. Cuâle kılmak, yapmak vb. anlamlara gelen Arapça'da “c-‘a-l” kökünden türemiş bir mastardır. Fıkhî bir terim olarak ise “Yapılacak bir iş karşılığında ücret taahhüt etme, mükâfat vaad etme, vaad edilen ücret ve mükâfat anlamında kullanılan fıkıh terimi” şeklinde tanımlanmıştır.³⁹

Cuâle ve İcâre kavramlarının yatırım vekâleti açısından önemi, vekâlet işlemi bazı durumlarda icâre akdi veya cuâle akdi olarak kabul edilmesi noktasında ortaya çıkmaktadır.

³³ Heyet, *el-Meâyirü's-şer'iyye*, 1144.

³⁴ Abdüsettar Ebu Ğudde, *el-vekalet bil istismar ta's'ülühe ve tatbikatühe*, otuz dördüncü Albaraka Sempozyumu, s. 331

³⁵ Ahmed Muhsin el-Hudayrî, *el-Bunûk el-İslâmiyye*, s. 145

³⁶ Talâl Dûserî, *Akdu'l Vekâle bi'l İstismâr* (Riyad: Dâr-u Kunûzi İşbilya, 2016), 67.

³⁷ Ali Bardakoğlu, “İcâre”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2000).

³⁸ Bardakoğlu, “İcâre”.

³⁹ Mehmet Âkif Aydın, “Cuâle”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1993), 8/8/77.

2. Vekâlet İşlemlerinde Ücret Alınmasının Fikhî Boyutu

Vekâlet, Kur'ân, sünnet ve icmâ ile meşrû kılınmış, insanların hayatlarını kolaylaştıran dini bir hükümdür. Zuhaylî, Ashâb-ı Kehfin içlerinden birisini yiyecek almak için vekil tayin etmeleri vekâletin Kur'ân'daki örnekleri arasında zikretmektedir.⁴⁰ Sünnetten ise birçok örneği bulunmakla birlikte, Hz. Peygamber Hakîm b. Hizâm'ı (ö. 54/674) kurban kesmesi için vekil tayin ettiği meşhurdur.⁴¹

Yukarıdaki iki örnekte bir iş için vekil tayin etme bulunmakla birlikte vekile ücret ödenmesiyle alakalı bir hüküm yer almamaktadır. Vekile ücret ödenmesiyle ilgili Kur'ân'daki en net örneğin sadaka toplamakla görevli olanların yaptıkları işe karşılık bir ücret alması gösterilebilir. Âyette sadaka verilecek sınıflar sayılırken “bu iş için çalışanlar” zikredilmektedir. Bu âyet dolaylı olarak vekâletten ücret almanın meşrûluk sebeplerinden birisi olarak kabul edilebilir. Nitekim eski dönemlerde devlet yöneticisi adına uzak mesafelere gidip mesaisini harcayan memurlar, o işten alacakları ücret sebebiyle bu vekâlet işlemini yerine getirmektedirler.

Vekâletin ücret karşılığında yapılabilmesi konusunda Hanefî mezhebi eserlerinde geniş bilgiler verilmeyişi ilgi çekicidir. *el-Mebsût*, *el-Bedâi'* ve *el-Hidaye* gibi temel eserlerde vekâlet bir kitap başlığı olarak yer almakla birlikte, vekil-ücret ilişkisine bir başlık olarak yer verilmemiştir. Vekil-ücret ilişkisi hakkında bu eserlerde ancak satır aralarında bir bilgiye rastlamak mümkündür. Söz gelimi Serahsî, “Hibeyi almak için vekil tayin etme” bahsinde hibe konusunda vekilin ahkâmından bahsederken, “bir kimse, filancada bulunan malını alıp kendisine getirmesi için ücret karşılığı vekil tayin etse caizdir.” der.⁴² Hanefi eserlerde vekâlet, özel ve genel olmak üzere iki kısma ayrılarak incelenmektedir. Bu ayrımın vekilin ücret alıp almamasıyla doğrudan bir ilgisi bulunmamaktadır.

Mâlikî mezhebi ulemasının ücretli vekâlet konusunda Hanefî fukahasına göre daha net bilgiler verdiği görülmektedir. Ebü'l-Hasen el-Lahmî⁴³ (ö. 478/1085) *et-Tabsira*'da “Vekâlet, ücretli ve ücretsiz olmak üzere iki kısma ayrılır” der.⁴⁴ Bu ayrım vekâlet-ücret ilişkisi açısından önemlidir. Onun vekâleti bu şekilde ikiye ayırmasının sebebi, ücretsiz vekâlette insani bir yardımda bulunduğu için vekilin tayin edildiği şeyi yapma vucubiyeti bulunmamasıdır. Ücretli vekâlette ise vekilin tayin olunan vekâleti yerine getirme mükellefiyeti bulunmaktadır. Diğer Mâlikî ulema da genel olarak Lahmî'nin tasnif ettiği gibi vekâleti ikiye ayırarak incelemişlerdir.

⁴⁰ el-Kehf 18/19; Serahsî, *el-Mebsût*, 19/2; Zuhayli, *el-Fikhü'l-İslâmî ve edilletuhu*, 4/2996.

⁴¹ Ebû Dâvud, “Kitâbü'l-buyû”, 28.

⁴² Serahsî, *el-Mebsût*, 19/91.

⁴³ Hakkında bilgi için bkz. Hafsa Kesgin, “Ebü'l-Hasan el-Lahmî ve Mâlikî Mezhebindeki Yeri”, *İlahiyat Tetkikleri Dergisi* 50 (Aralık 2018), 219-241.

⁴⁴ Ebü'l-Hasan Lahmi, *et-Tabsira* (Katar: Vizâretü'l-evkâf, 2011), 10/4622.

Şâfî ve Hanbelî uleması vekâlet konusunu daha çok Hanefîler gibi incelemişse de Mâverdî, *el-Hâvî el-Kebîr*'de vekâletin iki kısma ayrıldığını ücret karşılığında olması halinde vekîlin ecîr-i müşterek olarak kabul edilmesi gerektiğini belirtir.⁴⁵

Klasik fıkıh eserlerinde vekâlet-ücret ilişkisine en net yer veren mezhebin Mâlikîler olduğu görülmektedir. Hanefi, Şâfî ve Hanbelîler bu ilişkiye yer vermişlerse de konuyu vekâlet başlığı altında incelememiş, icâre ve cuâle gibi konuyla alakalı başka meselelerde ele almışlardır.

Muasır fakîhler vekâlet konusunu özel bir başlık altında detaylı bir şekilde incelemektedirler. Nitekim günümüzdeki banka uygulamalarında yatırım vekâleti işlemleri, vekâletin ücret karşılığı yapılmasını gerektirmektedir.

Zuhaylî, Hz. Peygamber'in sadaka toplamaya giden kimselere bir ücret vermesini vekâletin ücretle yapılabileceğine delil olarak zikreder.⁴⁶ Ona göre vekâlette ücret belirlenirse bunun için bir sözleşme yapılması gerekir, bu durumda vekil için ecîrle ilgili hükümler geçerli olacaktır.⁴⁷

Günümüz uygulamaları açısından düşünülecek olursa, bankaların yatırım danışmanlığı hizmetinin ücretli vekâlet işlemine girdiği söylenebilir. İslâm hukuku açısından vekil tayin edilen yatırım danışmanının, yaptığı işe karşılık ücret alması mümkün görülmektedir. Ancak ücretinin sözleşme yapıldığı veya kabul edildiği zaman bilinmesi gerekmektedir. Nitekim İslâm hukukundaki ticari sözleşmeler, tartışmaları önleme gayesini gütmektedir. Bu durumda vekilin alacağı ücrette eğer bir belirsizlik durumu varsa bunun kabul edilebilir bir belirsizlik olması gerekmektedir. Bir belirsizliğin "kabul edilebilir" oluşunun ölçütü, taraflar arasında ihtilafa sebep olmamasıdır. Bu durumda anlaşmazlıklardan kaçınmak için, tarafların ödeme şart ve koşullarını açıkça belirlemeleri önemlidir.

Yatırım danışmanının ücreti, sabit bir miktar, sermayenin bir yüzdesi, karın bir yüzdesi, belirli bir kar oranının üzerinde elde edilen miktar ve belirli bir karın üzerinde elde edilen sabit bir miktar olarak belirlenebilir.

---

⁴⁵ Ebü'l-Hasan Ali b Muhammed b. Habib Maverdi, *el-Havî'l-kebir fî Fıkhi Mezhebi'l İmâm eş-Şâfii ve hüve Şerhu Muhtasari'l-Müzeni*, thk. Ali Muhammed Muavvaz - Adil Ahmed Abdülmevcud (Beyrut : Dârü'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1999), 6/506.

⁴⁶ Zuhayli, *el-Fıkhü'l-İslâmî ve edilletuhu*, 4/2997.

⁴⁷ Zuhayli, *el-Fıkhü'l-İslâmî ve edilletuhu*.

3. Yatırım Vekâletinde Ücretin Ödenme Şekilleri

3.1. Ücret-i Misil

Ücret-i misil, bir işin piyasa değerini ifade etmektedir. Genelde ücretin belirlenmemesi durumunda veya iş yapılmasına rağmen sözleşmede niza sebep olabilecek eksikliklerin bulunması halinde ücret-i mislin ödenmesine hükmedilmektedir.⁴⁸

Ali Haydar Efendi *Dürrü'l-hukkâm*'da bu konuda şunları kaydeder: “Eğer vekâlette ücret şart koşulmuşsa vekil işi yerine getirdiğinde ücreti hakeder. Eğer ücretten bahsedilmemişse ve vekil normalde bu işleri ücretle yapan birisi değilse ücret gerekmez. Bu durumda vekil hayırseverlik yapmış olur. Hukuka uygun bir icâre yapılmışsa, vekil belirlenen ücreti alır. Eğer fâsit bir akit yapılmışsa bu durumda vekile ücret-i misil verilmesi gerekir.”⁴⁹ Bu hükmü sadece Hanefiler benimsememiş, diğer mezhep fukahası da fâsit akitle bir iş yapıldığında “ecr-i misil”e hükmetmişlerdir.

Vekâlet, İslâm hukukunda daha çok yardımlaşma olarak değerlendirildiğinden vekâlette aslanan herhangi bir ücretin belirlenmemesi ve vekilin yaptığı işlemlere karşı bir ücret almamasıdır. Hanefî, Şâfi ve Hanbelî ulemanın fıkıh kitaplarında vekil-ücret ilişkisine vekâlet bâbında değinmemiş olmaları bu durumun bir göstergesidir. Ancak buradan yola çıkılarak herhangi bir ücret tayin edilmeyen vekâlet işleminde, “vekilin ücret isteme hakkının bulunmadığı” söylenemez. Nitekim bu husustaki uygulamalar dönemin ve bölgenin yaygın uygulamasıyla yani örfle alakalıdır.

Günümüzdeki banka uygulamalarında ise vekâlet işlemleri tümüyle ücret karşılığı yapıldığından, yatırım vekâleti uygulamasında vekile ücret verilmesi gereklidir. Bu durumda ücret belirlenmediğinde veya sözleşmede akdin fâsid olmasını gerektiren bir hüküm yer aldığına, bankaya ücret-i misil verilmesi gerekecektir. Bunun günümüzde bankanın diğer müşterilerine yaptığı emsal uygulama üzerinden ölçülmesi önerilebilir.

3.2. Belirli Maktu Bir Ücret Üzere Anlaşılması

Vekâlet işleminde vekil için bir ücret belirlendiğinde, İslâm hukukunda bu işlemde vekil ecîr hükmünü almaktadır. Ecîrin ise yapacağı işe karşılık bir ücret belirlemesi dört mezhebe göre meşrûdur. Fıkıh kitaplarında konu “icâre” başlığı altında incelenmektedir.

⁴⁸ Ahmet Akman, “Ücret İle Tazminat Sorumluluğu Birlikteliği”, *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 26/1 (15 Haziran 2022), 48-49.

⁴⁹ Ali Haydar Efendi, *Dürrü'l-Hükkam Şerhu Mecelleti'l-Ahkam*.

İcâre⁵⁰ *Hidâyede* ivaz karşılığında bir menfaati elde etmek için yapılan akit şeklinde tarif edilmektedir. Bu tarifin genel anlamda diğer mezheplerin icâre anlayışı için de geçerli olduğu söylenebilir. *Tabsira'*da icârenin meşruluğu zikredilirken, “Sizin hesabınıza (çocuğunuzu) emzirirlerse onlara karşılığını ödeyin”⁵¹ âyeti delil olarak getirilir. Nitekim emziren kişi bir menfaat sağlamakta ve ecîr olarak çocuğun velisinden bir ücret almayı hak etmektedir. Bu durumda ücretin belirlenmiş olması esastır. Klasik fıkıh eserlerinde icâre bir menfaatin satılması anlamında kullanıldığından, karşılığında maktû bir ücretin ödenmesi en temel ödeme şeklidir.

İslam Hukuku'nda, bir sözleşmenin geçerliliği için taraflar arasındaki karşılıklı hak ve yükümlülüklerin net bir şekilde belirlenmesi gerekmektedir. Yatırım vekâleti sözleşmelerinde ücretin belirlenmesiyle ilgili en net biçimin belirli bir maktu ücretin üzerine anlaşılmasıdır. Nitekim vekil tayin edilen kişi, gelecek kâr veya zarara bakmaksızın kendisi için belirlenmiş ücreti alacaktır.

Ecîr, maktû ücrete karşılık belirli bir süre çalışma yapabileceği gibi belirli bir işi bitirmeye yönelik de anlaşma yapılabilmektedir.

3.3. Ücretin Sermayenin Belli Bir Oranı Olması

Ücretin sermayenin belli bir oranı olması maktû ücret belirlenmesiyle benzer bir anlam ifade etmektedir. Nitekim anlaşma esnasında sermayenin mâlum olacağı ve mâlum olan sermayeden belirli bir oranın tespit edilmesiyle maktû bir ücretin belirleneceği kaydedilebilir. Ancak yine de ücretin sermayenin belli bir oranı olmasının maktû ücret belirlenmesinden farklılıkları vardır.

Banka açısından sermayenin belli bir oranının belirlenmesi ve bunun ilanı müvekkil açısından akit öncesi bir bilgi netliği oluşturmaktadır. Maktû ücrette her işlem için ayrı bir ücret görüşmesine ihtiyaç duyulurken, sermayenin oranının belirli olmasında böyle bir ihtiyaç bulunmamaktadır. Maktû ücrette, ücret üzerine ihtilaf çıkma olasılığı yokken, sermayenin belli bir oranının ücret olarak belirlenmesi durumunda, sözleşmede sermayenin ne olduğu net bir şekilde belirtilmezse çeşitli ihtilafların meydana gelme ihtimali ortaya çıkmaktadır.

3.4. Kârın Belli Bir Oranı Olması

Genel ticari hayatta ve özellikle finansman işlemlerinde yaygın olarak kullanılan yöntemlerden biri de oransal ücretlendirme yöntemidir. Bu yöntem, bir icare sözleşmesi sırasında ecîr tarafından alınacak ücretin net olarak belirlenmediği ancak bu belirsizliğin taraflar arasında anlaşmazlığa neden

⁵⁰ Bardakoğlu, “İcâre”, 21/21/380.

⁵¹ et-Talâk, 65/6.

olmadığı bir durumdur. Bu durumda her ne kadar ecîre maktû bir ücret belirlenmemişse de kâr üzerinden oranı belli olduğu için nizâa sebep olmayacağı söylenebilir. İslâm hukukçuları bu tür belirsizlikleri önemsiz olarak değerlendirir ve taraflar arasında bir çatışmaya neden olarak saymaz. AAOIFI fıkıh kurulu bu yaklaşımı benimsemiş ve yatırım vekilliğinde ücretin oransal olarak belirlenmesini ve tahsil edilmesini mümkün görmüştür. Dolayısıyla yatırım vekâlet sözleşmelerinde ücretin kârın belirli bir yüzdesi olarak alınacağı yazılabilir.

3.5. Ücretin Şartlı Olarak Belirlenmesi

Yatırım vekâleti uygulamalarında teorik olarak ücretin belirlenmesinin farklı şekillerle ve yöntemlerle olması mümkündür. Günümüz bankacılık sisteminde ücretin şartlı olarak belirlenmesi müşteri (müvekkil) açısından daha câzip bir imkân sunmaktadır. Nitekim bu ücretlendirme biçiminde, kişi parasını bankaya yatırım amacıyla verecek, banka belli bir oranda kâr elde ederse ücret alabilecektir. Buradaki ücretlendirme maktû olabileceği gibi, sermayenin veya kârın belli bir oranı şeklinde de belirlenebilmektedir. Uygulamada genellikle beklenen karın üzerinde kalan gelirin yatırım vekiline ücret veya prim olarak bırakıldığı görülmektedir.

Bu işlemin İslam hukuku açısından meşruluğu, belirli bir şartın gerçekleşmesine bağlı hibe (el-hibetü'l-muallaka) niteliğinde olmasına dayanmaktadır.⁵²

Sonuç

Yatırım vekilinin ücreti, sözleşmenin akdedildiği anda net olmalı ya da ihtilafa yer vermeyecek düzeyde bir belirsizlikte olmalıdır. Taraflar, anlaşmazlık çıkmaması için ücretin ne olacağını ve şartlarını açık bir şekilde tespit etmelidir. Yatırım vekilinin ücretinin belirli maktu bir ücret olarak, sermayenin belli bir oranı, karın belli bir oranı, belli bir kar oranının üstünde elde edilen miktar olarak ya da maktu bir miktarla birlikte belli bir kârın üstünde elde edilen miktar şeklinde belirlenmesi mümkündür. Yatırım vekâleti bir vekâlet sözleşmesi olmakla birlikte özellikle ücretli olarak gerçekleştirildiğinde icâre akdi olarak görülüp, icâre akdi ile ilgili fıkhi hükümlere tabi olarak değerlendirilmektedir. İcâre akdinin geçerli olabilmesi için sözleşme kapsamında ödenecek ücretin belirlenmiş olması şarttır. Ancak günümüzde genel olarak ticari hayatta özel olarak ise finansman işlemlerinde yaygın olarak kullanılan ücret belirleme yöntemlerinden biri de hizmet karşılığında orantılı bir ücret alma metodudur. Bu yöntem, icâre akdi sırasında ecîrin alacağı ücretin net olarak belirlenmemesine rağmen, bu belirsizliğin taraflar arasında anlaşmazlığa yol açacak nitelikte

⁵² Heyet, *el-Meâyirü's-şer'iyye*, 1154.

olmadığı bir durumu ifade eder. Bu bağlamda, fukaha belirsizlikleri, taraflar arasında bir çatışmaya yol açmayacak şekilde değerlendirir ve önemsiz kabul eder. AAOIFI fıkıh kurulu da benzer bir yaklaşımı benimseyerek, yatırım vekâletinde ücretin oransal olarak belirlenip alınmasına müsaade etmiştir. Yatırım vekâletinde ücretin belirlenmesi, klasik fıkıh kaynaklarında geçen vekâlet, icâre, cuâle ve hibe kavramlarıyla meşruiyet kazandığı kaydedilebilir.

Kaynakça

- Ağkan, Faruk. "AAOIFI Standartları ve Türkiye Katılım Bankalarında Uygulanabilirliği". *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 6/2 (11 Nisan 2018), 235-245. <https://doi.org/10.18506/anemon.349866>
- Akman, Ahmet. "Ücret İle Tazminat Sorumluluğu Birlikteliği". *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 26/1 (15 Haziran 2022), 45-63. <https://doi.org/10.18505/cuid.1058871>
- Ali Haydar Efendi, Hoca Emin Efendizâde. *Dürerü'l-Hükkam Şerhu Mecelleti'l-Ahkam*. 4 Cilt. Ankara : Diyanet İşleri Başkanlığı, 2016.
- Aybakan, Bilal. "Vekâlet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 43/1-6. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Aydın, Mehmet Âkif. "Cuâle". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 8/77-78. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Bardakoğlu, Ali. "İcâre". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/379-388. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Cebeci, İsmail. *Finansal Bir Araç Olarak Sukuk*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 1. Basım, 2012.
- Çağrı, Mustafa. "Tevekkül". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 41/1-2. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Çeker, Orhan. *Fıkıh Dersleri*. Konya : Ensar Yayıncılık, 2005.
- Dûserî, Talâl. *Akdu'l Vekâle bi'l İstismâr*. Riyad: Dâr-u Kunûzi İsbilya, 1. Baskı., 2016.
- Ebû Hafs Ömer en-Nesefî, Ebû Hafs 'Omer b. Muhammed. *Ṭalebetu't-Ṭalebe fî'l-İstîlâhâtî'l-Fıkhîyye*. Amman: Dâru'n-Nefâ'is, 1995.
- Firuzabadi, Ebû't-Tahir Mevdüddin Muhammed b Yakub b Muhammed. *el-Kamusü'l-muhit*. Beyrut : Müessesetü'r-Risâle, 1986.
- Gazzali, Ebû Hamid Hucetülislam Muhammed b Muhammed el-. *El-maksadü'l-esna fî şerhi esmaillahi'l-hüsna*. Beyrut : Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye. Erişim 04 Ağustos 2022.
- Halitoğlu, İsmail. "Yatırım Araçlarının Fıkhi Niteliği". *Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5/8 (15 Haziran 2018), 139-163.
- Heyet. *el-Meâyirü's-şer'iyye: en-nassü'l-kamil li'l-meayiri's-şer'iyye : (AAOIFI)*. Mename : Dâru'l-meymân, 2017.
- Heyet. *el-Mevsû'atü'l-fıkhîyyetü'l-Kuveytiyye*. Kuveyt : Vizaretü'l-Evkaf ve's-Şuunî'l-İslâmiyye, 1983.
- İbn Manzur, Muhammed. *Lisanü'l-Arab*. Beyrut : Müessesetü'r-Risâle, 1987.
- İbn Rüşd, Ebü'l-Velid Muhammed b. Ahmed b. Muhammed Kurtubi. *Bidâyetü'l-müctehid ve nihayetü'l-muktesid*. Kahire : Dâru'l-hadîs, 2004.
- Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü. *Yatırımcı Sözlüğü*. Ankara: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü, 2020.
- Kasani, Ebû Bekr Alaeddin Ebû Bekr b. Mes'ud b Ahmed el-Hanefi. *Bedaiü's-sanai' fî tertibi's-şerai'*. thk. Ali Muhammed Muavvaz - Adil Ahmed Abdülmevcud. 7 Cilt. Beyrut : Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1982.
- Kesgin, Hafsa. "Ebü'l-Hasan el-Lahmî ve Mâlikî Mezhebindeki Yeri". *İlahiyat Tetkikleri Dergisi* 50 (Aralık 2018), 219-241. <https://doi.org/10.29288/ilted.450996>
- Komisyon. *Türkiye'de Katılım Bankacılığı El Kitabı*. İstanbul: TKBB Yayınları, 2021. https://tkbb.org.tr/Documents/Yonetmelikler/Turkiyede_Katilim_Bankaciligi_El_Kitabi.pdf
- Lahmi, Ebü'l-Hasen. *et-Tabsira*. Katar: Vizâretü'l-evkâf, 2011.
- Maverdi, Ebü'l-Hasan Ali b Muhammed b Habib. *el-Havi'l-kebir fî Fıkhi Mezhebi'l İmâm eş-Şâfi ve hüve Şerhu Muhtasari'l-Müzeni*. thk. Ali Muhammed Muavvaz - Adil Ahmed Abdülmevcud. Beyrut : Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1999.

Okka, Osman - Kazak, Hasan. *İslami Finansal Yönetim Sistem ve Uygulama (Konvansiyonel Finansla Mukayeseli)*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2021.

Özdemir, Mücahit - Kapıcı, Nazan. "Katılım Bankacılığında Kullanılan Yatırım Vekâleti Hesaplarının Fıkhi ve İktisadi Tahlili". *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 22/42 (15 Aralık 2020), 343-372. <https://doi.org/10.17335/sakaifd.769835>

Öztürk, Muhammet Kürşat - Yumuşak, İbrahim Güran. "Fon Toplama Yöntemi Olarak Yatırım Vekâleti Ve Türkiye Uygulaması". *İslam Ekonomisi ve Finansı Dergisi (İEFD)* 6/1 (Haziran 2020), 1-23.

Sâlûs, Ali Ahmed. *el-İktisadü'l-İslâmî ve'l-kazâyâ'l-fıkhiyyeti'l-muasıra*. Doha: Dârü's-Sekâfe, 1996.

Serahsî, Ebû Bekr Şemsüleimme Muhammed b. Ahmed b. Sehl es-. *el-Mebsût*. thk. Halîl Muhyiddîn el Meyyis. 30 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Marife, 1993.

Zuhayli, Vehbe. *el-Fikhü'l-İslâmî ve edilletuhu*. 10 Cilt. Dimaşk : Dârü'l-Fikr, 1985.